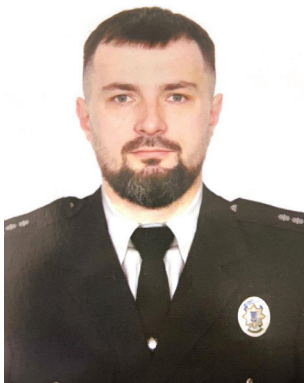

УДК 343.983
DOI 10.32782/cuj-2024-3-5

Вітвіцький Сергій Сергійович

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, ректор
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-4884-1883

Отришко Артем Олегович

аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0005-4584-9168

ДОПИТ СВИДКІВ І ПІДОЗРЮВАНИХ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ

Статтю присвячено вивченню засад і специфіки проведення допиту при розслідуванні незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Зазначено, що основним завданням допиту є отримання і фіксація свідчень від осіб, які є учасниками кримінального провадження або яким відомі обставини щодо підготовки, вчинення або приховування злочину.

Розглянуто етапи проведення допиту, до яких належать організаційно-підготовчий, робочий та заключний етап. На кожному етапі важливо здійснювати комплекс заходів з метою успішного проведення цієї СРД та отримання повної і детальної інформації про вчинене протиправне діяння від допитуваної особи.

Зазначається, що розроблені у криміналістиці тактичні прийоми допиту направлені на налагодження спілкування між слідчим і допитуваним, встановлення психологічного контакту, а також отримання максимально точної інформації та збереження її об'єктивності.

Визначено тактичні прийоми, які доцільно використовувати у конфліктних ситуаціях. Під час допиту злочинця слідчий повинен застосовувати такі тактичні прийоми допиту, які зможуть створити уявлення особи про обізнаність слідчого щодо обставин вчинення злочину, невідворотність покарання та наявність достатніх доказів, що підтверджують його винуватість у незаконному поведінні зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Для цього пред'являються речові докази та зачитуються показання інших учасників кримінального провадження, створюється напруга та змінюється темп допиту, слідчий надає злочинцю інформацію щодо подальшого розвитку розслідування та пропонує викласти показання власноручно, після чого ставить уточнюючі запитання.

Зуважено на тому, що в безконфліктних ситуаціях виникають труднощі при допиті осіб, коли останні допускають помилки, перебільшують значення тих чи інших подій або не можуть надати об'єктивну інформацію, що має значення для розслідування. В такому випадку застосовуються тактичні прийоми, спрямовані на активізацію пам'яті допитуваного, деталізація показань та постановка уточнюючих запитань, використання речових доказів та показань інших учасників кримінального провадження.

Ключові слова: допит свідка, допит підозрюваного, слідчі (розшукові) дії, зброя, незаконне поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Vitvitskyi S. S., Otryshko A. O. Interrogation of a witness, interrogation of a suspect, investigative (search) actions, weapons, illegal handling of weapons, ammunition or explosives

The article is devoted to the study of the basic principles and specifics of interrogation in the investigation of illegal handling of weapons, ammunition or explosives. The main task of the interrogation is to obtain and record testimony from persons who are participants in criminal proceedings or who are aware of circumstances related to the preparation, commission or concealment of a crime, which are important for the investigation.

The stages of interrogation are considered, which include the organizational and preparatory, working and final stages. At each stage, it is important to carry out a set of measures in order to successfully conduct this SRD and obtain complete and detailed information about the committed illegal act from the interrogated person.

It is noted that the tactical methods of interrogation developed in criminology are aimed at establishing communication between the investigator and the interrogated, establishing psychological contact, as well as obtaining the most accurate information and preserving its objectivity.

Tactical techniques that are advisable to use in conflict situations are defined. When interrogating a criminal, the investigator must use such tactical interrogation techniques that can create a person's perception of the investigator's awareness of the circumstances of the crime, the inevitability of punishment, and the presence of sufficient evidence confirming his guilt in the illegal handling of weapons, ammunition or explosives. For this, physical evidence is presented and statements of other participants in the criminal proceedings are read, tension is created and the tempo of the interrogation changes, the investigator provides the criminal with information about the further development of the investigation and offers to give a statement in his own hand, after which he asks clarifying questions.

It is noted that in non-conflict situations there are difficulties in interrogating persons when the latter make mistakes, exaggerate the importance of certain events or cannot provide objective information relevant to the investigation. In this case, tactical techniques aimed at activating the memory of the interrogated person, detailing the testimony and asking clarifying questions, using physical evidence and testimony of other participants in the criminal proceedings are used.

Key words: *interrogation of a witness, interrogation of a suspect, investigative (search) actions, weapons, illegal handling of weapons, ammunition or explosives.*

Вступ. Допит є різновидом СРД, що полягає у фіксації відомостей, які відомі допитуваній особі і мають доказове значення у кримінальному провадженні. У ході досудового розслідування здійснюється допит свідків, потерпілих, підозрюваних, а також експертів.

Зважаючи на те, що підозрювана особа, а інколи і свідки не завжди бажають надавати достовірні показання, а також нерідко допускають помилки у свідченнях, слідчий має викрити недостовірну інформацію і переконати допитувану особу надати правдиві відомості про вчинений злочин. З метою отримання повних і достовірних показань від учасників кримінального провадження, слідчими використовуються різноманітні тактичні прийоми допиту, які спрямовані на подолання конфліктних ситуацій у ході допиту. Саме тому актуальним є дослідження специфіки допиту свідків і підозрюваних при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, а також тактичних прийомів, які застосовуються слідчим з метою усунення бар'єрів

у спілкуванні і подолання конфліктних ситуацій у ході допиту.

Метою статті є дослідження тактики допиту свідків і підозрюваних при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами; використання тактичних прийомів у конфліктних ситуаціях при проведенні допиту.

Матеріали та методи. Тактика проведення допиту досліджувалась у роботах В.П. Бахіна, В.Д. Берназа, А.Ф. Волобуєва, В.А. Журавля, В.О. Коновалової, В.П. Коржа, Г.А. Матусевича, М.В. Салтевського, В.В. Тіщенка, В.Ю. Шепітька, А.П. Шеремета та ін. Окремі питання тактики допиту при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами розглянуті Д.В. Андрєєвим, К.Л. Бугайчуком, С.С. Вітвіцьким, О.О. Волобуєвою, А.О. Волобоєвим, І.В. Горою, В.В. Кікінчуком, В.А. Колесником, В.О. Маляровою, Т.П. Матюшковою, Р.В. Мовчаном, К.О. Чаплинським, М.Г. Щербаківським та ін.

Методологічну основу дослідження складають загальнонаукові методи пізнання, зокрема аналіз, синтез, узагальнення, а також логіко-семантичний, формально-логічний та соціологічний методи наукового пізнання.

Результати. Допит слід розглядати в кількох аспектах: а) як процесуальну СРД; б) як метод одержання інформації про ідеальне відображення людини; в) як керований слідчим процес спілкування. Тактичні прийоми допиту слугують засобами управління спілкуванням та отриманням об'єктивної інформації. В безконфліктних ситуаціях слідчий ставить питання, які допомагають пригадати забуте з метою поживлення пам'яті [2, с. 176]. А в конфліктних ситуаціях слідчим застосовуються комбінації тактичних прийомів, направлені на отримання достовірних даних. Допит є способом фіксації ідеальних слідів – запам'ятовування очевидцем побачених обставин вчинення протиправних дій або відомих йому фактів щодо особи злочинця, механізму вчинення кримінального правопорушення або предмету кримінально-протиправного посягання. Розроблені у криміналістиці тактичні прийоми допиту направлені на налагодження спілкування між слідчим і допитуваним, встановлення психологічного контакту, а також отримання максимально точної інформації та збереження її об'єктивності.

Допит є центральною СРД, яка дозволяє: 1) встановити обставини кримінального правопорушення; 2) вчасно висунути слідчі версії; 3) отримати відомості про членів злочинного угруповання та їх лідерів; 4) визначити послідовність й тактику проведення інших процесуальних дій [6, с. 182]. Загальними завданнями допиту є: отримання доказів за кримінальним провадженням; встановлення об'єктивної істини; перевірка слідчих версій, висунутих на початковому етапі розслідування; встановлення фактичних даних про підготовку, вчинення та приховання кримінальних правопорушень; встановлення обставин, що сприяли або перешкоджали вчиненню протиправних дій; збирання відомостей про особу правопорушника, злочинця та його зв'язки; вжиття заходів профілак-

тичного характеру та ін. [3, с. 309]. На нашу думку, основним завданням допиту є отримання і фіксація свідчень від осіб, які є учасниками кримінального провадження або яким відомі обставини щодо підготовки, вчинення або приховування кримінального правопорушення, які мають значення для розслідування.

До процесуальних засад проведення допиту, визначених ст. 224 КПК України слід віднести:

1) допит проводиться за місцем проведення досудового розслідування або в іншому місці за погодженням із особою, яку мають намір допитати;

2) кожний свідок допитується окремо, без присутності інших свідків;

3) допит не може продовжуватися без перерви понад дві години, а в цілому – понад вісім годин на день;

4) у разі допиту свідка він попереджається про кримінальну відповідальність за відмову давати показання і за давання завідомо неправдивих показань, а потерпілий – за давання завідомо неправдивих показань;

5) у разі відмови підозрюваного відповісти на запитання, давати показання особа, яка проводить допит, зобов'язана його зупинити одразу після отримання такої заяви;

6) під час допиту може застосовуватися фотозйомка, аудіо- та/або відеозапис;

7) допитувана особа має право використовувати під час допиту власні документи і нотатки, якщо її показання пов'язані з будь-якими обчисленнями та іншими відомостями, які важко зберегти в пам'яті;

8) за бажанням допитуваної особи вона має право викласти свої показання власноручно. За письмовими показаннями особи їй можуть бути поставлені додаткові запитання;

9) особа має право не відповідати на запитання з приводу тих обставин, щодо надання яких є пряма заборона у законі (таємниця сповіді, лікарська таємниця, професійна таємниця захисника, таємниця нарадчої кімнати тощо) або які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею, близькими родичами чи членами її сім'ї кримінального правопорушення, а також щодо службових осіб, які виконують НСРД, та осіб,

які конфіденційно співпрацюють із органами досудового розслідування;

10) слідчий, прокурор має право провести одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях. На початку такого допиту встановлюється, чи знають викликані особи одна одну і в яких стосунках вони перебувають між собою;

11) оголошення показань, наданих учасниками допиту на попередніх допитах, дозволяється лише після давання ними показань [5].

Науковці умовно поділяють допит на такі етапи: організаційно-підготовчий, робочий та заключний етап. На кожному етапі важливо здійснювати комплекс заходів з метою успішного проведення цієї СРД та отримання повної і детальної інформації про вчинене протиправне діяння від допитуваної особи.

Під час підготовки до проведення допиту слідчий повинен здійснювати відповідний комплекс організаційно-підготовчих заходів:

1) повне, всебічне та ретельне вивчення матеріалів кримінального провадження;

2) визначення предмета допиту та сформованої слідчої ситуації;

3) визначення кола осіб, які підлягають допиту;

4) визначення послідовності проведення допитів;

5) вивчення особи злочинця полягає у з'яванні його соціально-психологічної характеристики, рівня інтелекту, схильностей, характеру, способу життя та мислення;

6) добір речових доказів та інших матеріалів для пред'явлення допитуваному;

7) визначення часу проведення допиту;

8) визначення способу виклику на допит;

9) визначення місця проведення допиту;

10) визначення тактичних прийомів, що будуть застосовуватися при допиті та підготовка науково-технічних засобів його фіксації;

11) визначення учасників проведення допиту;

12) забезпечення сприятливих умов для проведення допиту з урахуванням необхідності гарантування безпеки його учасників;

13) планування допиту [3, с. 310–314].

КПК України визначено, що перед допитом встановлюється особа, роз'яснюються її права, а також порядок проведення допиту. У разі якщо вік особи не встановлено, але є підстави вважати, що особа є малолітньою або неповнолітньою, до встановлення віку такої особи її допит проводиться за правилами, передбаченими для допиту малолітньої або неповнолітньої особи [5].

Безпосереднє одержання показань складається із вільної розповіді, постановки питань та відповідей на них. Під час вільної розповіді: слід уважно вислухати розповідь допитуваної особи, не рекомендується у цей час перебивати розповідь, але можливо спрямовувати її у необхідному для слідства напрямку. В цей час слідчий продовжує вивчати особу, яка допитується та моделює вірогідний розвиток СРД, корегує план подальшого допиту, здійснює заходи по встановленню та розвитку психологічного контакту. В процесі розповіді не рекомендується вести протокол, а можливо тільки робити короткі помітки так як неумовно, формальне ставлення до допитуваного не сприяє встановленню психологічного контакту та бажанню продовжити спілкуватися. Тільки після того як особа, яка допитується завершила свою розповідь можливо починати ставити заплановані запитання і, при необхідності, використовувати тактичні засоби та методи подолання неправдивих свідчень [2, с. 174–175]. Важливою є правильна постановка запитань, які мають передбачати точну відповідь і сприяти пригадуванню окремих фактів.

Відповідно до ст. 224 КПК України за бажанням допитуваної особи вона має право викласти свої показання власноручно [5]. За письмовими показаннями особи їй можуть бути поставлені додаткові запитання. Також, такий метод застосовується у разі, якщо особа дає неправдиві показання або замінює раніше надані показання з метою фіксації її свідчень і подальшого їх уточнення.

Складання протоколу допиту є заключним етапом цієї СРД і здійснюється слідчим на основі наданих допитуваною особою показань. Після складання протоколу особа озна-

йомлюється з його текстом, у разі необхідності вносить доповнення і підписує його.

Під такою допитом розуміють сукупність заснованих на кримінальних процесуальних нормах криміналістичних рекомендацій, які визначають найбільш доцільні прийоми та способи встановлення психологічного контакту з допитуваним, надання йому допомоги у відтворенні події, методи і прийоми правомірного психологічного впливу для одержання правдивих показань, що мають значення для розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Застосування тактичних прийомів носить вибірковий характер, що передбачає вибір й використання тих із них, які сприяють одержанню об'єктивних, правдивих та повних показань. Тактичні прийоми не повинні бути ізольованими один від одного. Майстерність й професіоналізм слідчого полягає у тому, щоб, використовуючи усі прийоми і засоби, правильно спланувати їх, вміти варіювати ними під час допитів, відмовляючись від одних і переходячи до інших [3, с. 314–315]. Слідчий обирає необхідні тактичні прийоми зважаючи на наявну інформацію про допитувану особу та її статус у кримінальному провадженні (свідок, потерпілий, підозрюваний, експерт); ситуації, яка склалась під час допиту (конфліктна, безконфліктна); слідчої ситуації на момент проведення допиту (хід розслідування, отримані докази і показання інших учасників); обставини, які слід встановити (підтвердження вчинення протиправних дій ймовірним злочинцем, спростування показань інших учасників кримінального провадження тощо).

До основних тактичних прийомів допиту, що використовуються у правоохоронній практиці, належать такі:

- встановлення психологічного контакту;
- викладання показань у формі вільної розповіді;
- постановка запитань;
- створення напруги;
- використання різних темпів допиту;
- спостереження за поведінкою допитуваного;
- пред'явлення доказів;
- використання фактору раптовості;

- актуалізація забутого у пам'яті допитуваних;
- створення уявлення про інформованість слідчого;
- розповідь слідчим версій про ймовірний розвиток злочинної події;
- приховування меж інформованості слідчого;
- використання конфліктів у злочинній групі;
- застосування науково-технічних засобів [3, с. 315].

Перед слідчим завжди стоїть проблема вибору тактичних прийомів допиту, які б дали позитивний результат [4, с. 294]. Але більш важливим є вдале комбінування тактичних прийомів і перехід від одного до іншого. Тактичні прийоми допиту можуть полягати у такому: влучному формулюванні та черговості постановки запитань (з визначенням їх спрямованості, послідовності тощо); емоційному забарвленні питань і допиту в цілому (емоційний фон допиту може створюватися по-різному й виражати співчуття, жаль, обурення тощо); поясненні окремих положень кримінального та кримінального процесуального закону та наслідків поведінки допитуваної особи з їх урахуванням; пред'явленні доказів (речових доказів, висновків експерта, оголошення свідчень інших осіб тощо); пропонуванні допитуваній особі власноручно написати свої свідчення; виборі слідчим темпу ведення допиту, стилю поведінки тощо; повідомленні інформації, яка має безпосереднє відношення до кримінального провадження [4, с. 294].

Науковці зауважують, що з усіх типових завдань допиту найбільшу складність та інтерес з точки зору практичної реалізації мають саме ті, які виходять з конфліктних ситуацій допиту. Найчастіше конфліктні ситуації при допиті виникають, якщо суб'єкт володіє вихідною інформацією, але навмисно перекручує її або відмовляється від давання показань. Так, неправдиві показання можуть бути породжені відчуттям безвихідності, продиктовані прагненням свідка захистити родича чи близьку людину, викликані бажанням підозрюваного уникнути відповідальності за

більш тяжкий злочин, зменшити свою вину або приховати негативну роль співучасників та ін. Головним завданням слідчого в таких ситуаціях є викриття неправди у показаннях допитуваної особи та збереження психологічного контакту. У зв'язку з цим метою дій слідчого з перевірки необґрунтованого посилення на алібі є максимальна деталізація показань з подальшою можливістю їх перевірки, у тому числі при провадженні повторних допитів [7, с. 136–137]. В таких випадках, слідчий повинен бути ознайомлений з усіма матеріалами кримінального провадження, а саме показаннями свідків, висновками судових експертиз, результатами огляду та обшуку, а також інших СРД для того, щоб вчасно виявити неправдиві показання та за допомогою окремих тактичних прийомів вказати на це допитуваному та отримати об'єктивні і достовірні дані.

Окремої уваги потребує допит особи, яка вчинила злочин досліджуваної категорії. Це пояснюється тим, що правопорушники зазвичай намагаються уникнути кримінальної відповідальності або отримати менш суворе покарання, а тому нерідко вигадують алібі, надають неправдиві показання, змінюють показання у ході розслідування або обмовляють інших осіб.

У конфліктній ситуації під час допиту злочинця слідчий повинен застосовувати такі тактичні прийоми допиту, які зможуть створити уявлення особи про обізнаність слідчого щодо обставин вчинення злочину, невідворотність покарання та наявність достатніх доказів, що підтверджують його винуватість у незаконному поводженні зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Для цього нерідко пред'являються речові докази та зачитуються показання інших учасників кримінального провадження, створюється напруга та змінюється темп допиту, слідчий надає злочинцю інформацію щодо подальшого розвитку розслідування та пропонує викласти показання власноручно, після чого ставить уточнюючі запитання. При цьому слідчий може спростовувати неправдиві аргументи і викривати невідповідності у показаннях допитуваного правопорушника.

При плануванні допиту, слідчий визначає його предмет та формує орієнтовний перелік питань, які необхідно встановити у ході цієї СРД.

М.Г. Щербаковський та Д.В. Андрєєв зазначають, що предмет допиту охоплює факти, що підлягають встановленню при розслідуванні, та визначаються двома чинниками: переліком обставин, які підлягають з'ясуванню у кримінальному провадженні (ст. 91 КПК України), та даними, які відомі особам, що мають відношення до події кримінального правопорушення [7, с. 128]. У ході допиту слідчий повинен чітко орієнтуватися в інформації, яка має значення для розслідування і не фіксувати відомості у протоколі, які є не суттєвими у кримінальному провадженні.

Під час розслідування незаконного обігу зброї незалежно від особи допитуваного науковці виділяють такі блоки фактичних даних, які необхідно встановити:

- зброя: кількість, система, вид, модель та ін.; найменування, модель; кількість (число, вага, обсяг); стан і зовнішній вигляд; індивідуальні ознаки – номер, маркування, комплектність, упаковка та інше;
- особа злочинця: зовнішній вид, професійні навички, мотив вчинення злочину;
- обставини придбання зброї: привласнення, розкрадання, вимагання, крадіжка, виготовлення, покупка;
- особливості транспортування зброї: особи маскуваня, вид транспорту, маршрут, час та ін.;
- обставини збуту зброї: ким і куди була реалізована зброя, спосіб, місце, особа покупця, час та ін.;
- зв'язок з іншими злочинами, під час вчинення яких використовувалась зброя;
- вчинення злочину одноособово чи групою осіб; встановлення характеру злочинної діяльності кожної з таких осіб [7, с. 129].

На нашу думку, у ході розслідування злочинів щодо незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами під час допиту підлягають встановленню:

- 1) відомості щодо особи злочинця (ознаки, дані, характеристика, місце роботи, місце

мешкання, освіта, спосіб життя, навички, звички, особливі прикмети);

2) відомості щодо механізму злочину (спосіб набуття зброї та мета, знаряддя злочину, спосіб підготовки, вчинення і приховування злочину);

3) відомості, що характеризують зброю, бойові припаси, вибухові речовини (вид, модель, калібр, спосіб зберігання, особливості, кількість);

4) відомості щодо обстановки вчинення злочину (час, місце, навколишня обстановка);

5) відомості щодо потерпілого (характеристика, сума завданої шкоди в результаті вчинення злочину);

6) відомості щодо свідків (очевидці або особи, яким було відомо про вчинення кримінального правопорушення).

Під час допиту особи, яка була затримана зі зброєю встановлюються такі обставини: з якого джерела отримана зброя (хто її продав чи передав); ким і де зброя була виготовлена (якщо виявлена зброя саморобного виробництва); де зберігалася зброя; чи має особа дозвіл на володіння зброєю; з якою метою носить або володіє зброєю; чи є у особи ще зброя, де вона зберігається; чи здійснювала затримана особа раніше злочини з використанням цієї зброї, коли саме, де і у який спосіб; чи належить затримана особа до організованої злочинної групи, яку функцію вона там виконує, хто є її організатором і керівником [7, с. 130–131]. У тому разі, якщо особа придбала зброю, слід встановити дані та характеристику особи збувача, яким шляхом відбувався збут зброї (при зустрічі або через мережу Інтернет). Важливою є і мета отримання зброї, бойових припасів або вибухових речовин.

Під час допиту підозрюваного у виготовленні, переробці, ремонті зброї, слід встановити: з якою метою виготовлювалася, перероблялася, ремонтувалася зброя; з якого джерела, від кого конкретно було отримано комплектуючі для зброї (чи інші матеріали) і за яку ціну; хто конкретно займався виготовленням зброї, якими знаннями (кваліфікацією) ці особи володіють; яка технологія виготовлення і ремонту зброї; як давно це триває; де саме виготовлено зброю, які при цьому

використовувалися матеріали і комплектуючі деталі, інструменти та обладнання і де (у кого) вони придбані; скільки одиниць зброї було виготовлено; кому конкретно збувалася зброя, за якою ціною, чи був посередник; що відомо про факти використання проданої зброї покупцями; наявність співучасників (їх імена, прикмети), роль кожного з них, а також тих, хто знає про вчинення злочину; яка сума винагороди за виготовлення, ремонт зброї і хто за це розплачувався; чи здійснював підозрюваний раніше подібні злочини; чи є у допитуваного інша зброя, комплектуючі деталі до неї, де вони зберігаються; чи використовувалася зброя для вчинення інших злочинів тощо [7, с. 130–131].

Під час допиту особи, яка незаконно зберігала зброю слід встановити: коли, де, у кого і за яких обставин зброя була придбана, за яку ціну; з якою метою купувалася зброя; чи передавалася зброя тимчасово комусь у користування, коли, на який термін, на яких умовах, чи була вчасно повернута; що відомо про використання цієї особою переданої зброї; чи використовувала сама особа цю зброю, коли, де, за яких обставин, з якою метою; чи не піддавалася зброя переробці, якій саме; чи не перебували на зброї номери, хто саме це робив, з якою метою [7, с. 130–131]. У такому разі слід встановити де саме зберігалася зброя і яким чином правопорушник її зберігав, а також кому було відомо про зберігання зброї.

У процесі допиту слідчому доцільно використовувати низку тактичних прийомів, спрямованих на активізацію діяльності допитуваного та утримання психологічного контакту, а саме: здійснювати поділ теми вільної розповіді або деталізацію за окремими епізодами (78,21 %); ставити питання, що уточнюють, конкретизують і деталізують інформацію (83,01 %); спостерігати за поведінкою допитуваного та його невербальними реакціями (56,73 %); створювати напруження (50 %); знімати напруження (43,91 %); відволікати увагу (51,6 %); здійснювати інерцію допиту (28,85 %); використовувати фактор раптовості (64,1 %); пред'являти речові й письмові докази (45,51 %); оголошувати окремі фрагменти показань інших осіб (53,53 %); вико-

ристовувати асоціативні зв'язки (67,95 %); демонструвати поінформованість про обставини вчинення кримінального правопорушення (41,03 %); змінювати темп допиту (20,51 %) [1, с. 96].

Результати опитування слідчих та працівників оперативних підрозділів свідчать про те, що у ході розслідування кримінальних проваджень за фактом незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами при виникненні конфліктних ситуацій у ході допиту свідків або підозрюваних (відмова від надання показань, надання хибних показань, зміна раніше наданих показань) доцільно використовувати такі тактичні прийоми:

- 1) встановлення психологічного контакту – 56,7 %;
- 2) постановка запитань – 100 %;
- 3) створення напруги – 65,1 %;
- 4) використання різних темпів допиту 34,3 %;
- 5) спостереження за поведінкою допитуваного 98,6 %;
- 6) пред'явлення доказів – 33,9 %;
- 7) використання фактору раптовості – 31,7 %;
- 8) створення уявлення про інформованість слідчого – 78,2 %;
- 9) розповідь слідчим версій про ймовірний розвиток злочинної події 68,5 %;
- 10) приховування меж інформованості слідчого – 71,8 %.

Акцентуємо увагу на тому, що тактичні прийоми застосовуються слідчим за його рішенням з метою отримання повних і достовірних доказів. У тому випадку, коли особа бажає надавати показання і вже надані свідчення не суперечать наявним у кримінальному провадженні матеріалам, допит може відбуватись у вигляді вільної розповіді, в ході якої слідчий ставить уточнюючі запитання і фіксує показання допитуваного.

Безконфліктна ситуація характеризується повним або частковим збігом інтересів учасників взаємодії, відсутністю протиріч в цілях, для досягнення яких спрямовані їхні зусилля на даному етапі розслідування. У безконфліктній ситуації основне тактичне

завдання слідчого полягає в детальному й вичерпному з'ясуванні і фіксації в протоколі показань допитуваного [7, с. 135]. Проте і в безконфліктних ситуаціях виникають труднощі при допиті осіб, коли останні допускають помилки, перебільшують значення тих чи інших подій або не можуть надати об'єктивну інформацію, що має значення для розслідування. В такому випадку застосовуються тактичні прийоми, спрямовані на активізацію пам'яті допитуваного, деталізація показань та постановка уточнюючих запитань, використання речових доказів та показань інших учасників кримінального провадження.

З метою активізації пам'яті добросовісних свідків та потерпілих використовуються такі прийоми: а) деталізація розповіді; б) розповідь в різній послідовності; в) зміна ролей коли свідку пропонують представити що він потерпілий і розказати, що в цій ролі він бачив; г) розповідь про подію в зворотній послідовності (принцип прокручування відеокадрів у зворотному порядку); д) демонстрування оригіналів засобів вчинення протиправних дій; е) допит на місці злочину; ж) допит під час відтворення обставин та обстановки події; з) використання асоціацій пам'яті: за суміжністю, за подібністю, за контрастом [2, с. 175]. Використання таких прийомів сприяє побудові психологічного контакту та конструктивного діалогу, що забезпечить ефективне отримання повної і точної інформації від допитуваного.

Висновки. Тактичні прийоми допиту застосовуються слідчим на власний розсуд з метою встановлення психологічного контакту і усунення бар'єрів у спілкуванні з допитуваною особою. Тактичні прийоми можуть бути використані як окремо, так і комбінуватися з метою спонукання особи до надання правдивих і об'єктивних свідчень, а постановка уточнюючих запитань, демонстрація речових доказів і показань інших учасників здійснюється слідчим з метою активізації діяльності допитуваного і актуалізації забутого. Також, слідчий може спростовувати неправдиві аргументи і викривати невідповідності у показаннях допитуваної особи. При допиті підозрюваного доцільно застосовувати тактичні прийоми,

які зможуть створити уявлення особи про обізнаність слідчого щодо обставин вчинення злочину, невідворотність покарання та наявність достатніх доказів, що підтверджують його винуватість у незаконному поводженні зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Для цього нерідко пред'являються

речові докази та зачитуються показання інших учасників кримінального провадження, створюється напруга та змінюється темп допиту, слідчий надає злочинцю інформацію щодо подальшого розвитку розслідування та пропонує викласти показання власноручно, після чого ставить уточнюючі запитання.

Література

1. Вітвіцький С. С., Волобуєва О. О., Волобоєв А. О. Методика розслідування незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2021. 308 с.
2. Криміналістика : навч. пос. / В.Д. Берназ, М.В. Салтевський. Одеса : ОДУВС, 2010. 460 с.
3. Криміналістика : підручник для студ. вищ. навч. закл. / К. О. Чаплинський та ін. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : ДДУВС ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.
4. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 / А. Ф. Волобуєв та ін. Харків, 2018. 384 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
6. Тарасенко О. С. Розслідування незаконного поводження з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Дніпро, 2017. 283 с.
7. Щербаківський М. Г., Андреев Д. В. Розслідування незаконного обігу зброї: монографія. Харків, 2021. 192 с.

References

1. Vitvitskyi, S. S., Volobuieva, O. O., & Voloboiev, A. O. (2021). *Metodyka rozsliduvannia nezakonnoho povodzhennia zi zbroieiu ta boiovymu pry pasamy [Methods of investigation of illegal handling of weapons and military supplies]* : monohrafiia. Kyiv : VD «Dakor». 308 s. [in Ukrainian].
2. Kryminalistyka [Forensics] : navch. pos. / V.D. Bernaz, M.V. Saltevskiy (2010). Odesa : ODUVS. 460 s. [in Ukrainian].
3. Kryminalistyka [Forensics] : pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl. / K. O. Chaplynskyi ta in. (2017). 2-e vyd, pererob. i dop. Dnipro : DDUVS ; Lira LTD. 480 s. [in Ukrainian].
4. Kryminalistyka [Forensics]: pidruchnyk : u 2 t. T. 1 / A. F. Volobuiev ta in. (2018). Kharkiv 384 s. [in Ukrainian].
5. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] vid 13.04.2012 r. № 4651-VI. Zakonodavstvo Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
6. Tarasenko, O. S. (2017). *Rozsliduvannia nezakonnoho povodzhennia z vohnepalnoiu zbroieiu, shcho vchyniaietsia zlochynnymy obiednanniamy [Investigation of illegal handling of firearms committed by criminal associations]*. *Candidate's thesis*. Dnipro. 283 s. [in Ukrainian].
7. Shcherbakovskiy, M. H., & Andrieiev, D. V. (2021). *Rozsliduvannia nezakonnoho obihu zbroi [Investigation of illegal arms trafficking]* : monohrafiia. Kharkiv. 192 s. [in Ukrainian].